

MARKAZIY OSIYODAGI OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA GERNING
AHAMIYATI VA AMALIY QO'LLANILISH

ADCHTI Nemis nazariyasi va amaliyoti
kafedrası katta o'qituvchisi (PhD)
Nabiyeva Gulbaxor Akbaraliyevna

Annotation: *Knowing the language is not enough for the translation of works of art, for this it is necessary to be aware of the talent of creativity and the science of art. This article discusses the shortcomings in the translation process and the problems of their elimination.*

Key words: *translation, literary, writer, mistakes, shortcomings*

Аннотация: *Знания языка недостаточно для перевода произведений искусства, для этого необходимо осознавать талант творчества и науку об искусстве. В данной статье рассматриваются недостатки в процессе перевода и проблемы их устранения.*

Annotatsiya: *Badiiy asarlarni tarjima qilish uchun tilni bilish yetarli emas; ijodiy iste'dod va san'at fanini tushunishni talab qiladi. Ushbu maqolada tarjima jarayonidagi kamchiliklar va ularni bartaraf etishdagi qiyinchiliklar ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *tarjima, adabiy, yozuvchi, xatolar, kamchiliklar.*

Yevropa tillarini egallashning Umumyevropa kompetensiyalari (GeR) nafaqat til bilimlarini, balki kommunikativ, sotsiokultur va kognitiv kompetensiyalarni ham o'z ichiga olgani sababli, uni ta'lim jarayoniga joriy etish ayniqsa dolzarbdir. GeR tizimi o'quvchilarda tilni haqiqiy muloqot holatlarida samarali qo'llash qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan bo'lib, bu faqat grammatik qoidalar va lug'at zaxirasini o'rganishdan ancha kengroq maqsaddir.

Bundan tashqari, GeR tilda egallanganlik darajalarining aniq tuzilmasini taklif etadi - A1 (boshlang'ich) darajadan C2 (eng yuqori) darajagacha. Bu esa talabalar taraqqiyotini obyektiv baholash, standartlashtirilgan o'quv dasturlari va materiallarini ishlab chiqish, hamda akademik va kasbiy mobillikni osonlashtirish imkonini beradi. Markaziy Osiyo mamlakatlari uchun ushbu tizimni joriy etish jahon ta'lim makoniga integratsiyalashuvni, diplom va malakalarni o'zaro tan olishni yengillashtiradi, shuningdek xalqaro hamkorlik uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Shunday qilib, Yevropa tillarini egallashning Umumyevropa kompetensiyalari (GeR) tizimini mintaqa ta'lim muassasalarida moslashtirish o'quv jarayonlarini modernizatsiya qilish, til tayyorgarligi sifatini oshirish va milliy ta'lim tizimlarining global miqyosdagi o'rnini mustahkamlash yo'lidagi muhim qadam hisoblanadi.

To'rtta asosiy ko'nikma - o'qish, tinglab tushunish, gapirish va yozish - til o'rganish jarayonini xilma-xil va samarali qilish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Bu moslashuvchan tizimda eng muhimi - natija, to'liq til muhitiga sho'ng'ish esa ilgari zerikarli tuyulgan darsni ilgari o'rganilmagan dunyoga sayohatga aylantiradi. Talabalarning kuchli tomonlarini aniqlash va ularni to'g'ri yo'naltirish orqali ularning yashirin salohiyatini ochish va ma'lumotni

o'zlashtirish jarayonini tezlashtirish mumkin. Bunda bizga quyidagi asosiy yo'nalishlar yordam beradi:

1. Ta'limning innovatsion usullarini joriy etish, shu jumladan axborot texnologiyalaridan faol foydalanish;
2. Sun'iy tarzda haqiqiy muhit yaratish;
3. Aniq va shaxsiy ish rejasini tuzish;
4. Asosiy iboralar va tayyor nutq shakllarini avtomatik darajaga olib chiqish;
5. Lug'at boyligini maksimal darajaga kengaytirish;
6. Tez o'qish, eslab qolish va ma'lumotni qayta ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish;
7. Talabaga o'z vazifasini aniq tushuntirish va uning mas'uliyatini oshirish.

Yana bir bor ta'kidlash joizki, bizning eng asosiy vazifamiz - butunlay yangi va samarali o'qitish metodlarini yaratishdir.

Mutaxassislarimiz tajribaviy yo'l bilan aniqlashdiki, turli mavzulardagi podkastlarni muntazam tinglash, o'rganilayotgan tilda har kuni yangiliklarni o'qish va yangi so'zlarni eslab qolishda assotsiatsiyalar usulidan foydalanish o'qish jarayonini bir necha barobar tezlashtiradi. Sababi shundaki, bunday yondashuvda miya maksimal darajada faollashadi.

Hozirda jamoamiz ta'lim jarayonida "oltin o'rtalikni" topish ustida ishlamoqda. Bu borada hayotiy haqiqatlarni ham inobatga olish zarur. Ba'zi tayyor yechimlar barcha talablar uchun mos bo'ladi degan fikr xato bo'lishi mumkin. Yuqorida ta'kidlanganidek, har bir talabaga individual yondashuv va nazorat zarur. Bir usul bitta talaba uchun ishlashi, biroq boshqasi uchun umuman foydasiz bo'lishi mumkin, hatto ikkinchisi birinchisidan kam iqtidorli bo'lmasa ham.

Masalan, bizning chet tillari oliygoximizning o'quv jarayonining namunaviy tartibi bilan tanishamiz. Dars boshida o'qituvchi har bir talabani alohida salomlab, hayoti yoki yangiliklari bilan qiziqadi. Shu tariqa o'qituvchi va talaba o'rtasida do'stona muhit yaratiladi. Keyin o'qituvchi dars mavzusiga o'tadi. Aytaylik, bugungi mavzu - xalqaro aeroportlar. Avvalo, biz shu mavzuga oid lug'atni ko'rib chiqamiz: chipta bron qilishdan tortib, aeroportdan chiqib taksi buyurtma qilishgacha. Keyin maxsus tuzilgan dialoglar orqali talaffuzni mukammallashtirish ustida ishlaymiz. Yakunda esa aeroportda sodir bo'lishi mumkin bo'lgan vaziyatlarni sahnalashtiramiz - masalan, yo'lovchi yukini yo'qotib, politsiyaga murojaat qiladi. Turli holatlar ko'p, va talaba ularning har biriga tayyor bo'lishi lozim.

So'nggi paytlarda videopodkastlar institutimizda prezentatsiyalarga nisbatan ancha samarali ekanligi isbotlandi. Prezentatsiyalarda "harakat" yo'qligi talabalar diqqatini tez chalg'itadi. Shuningdek, talabalar o'rtasida debatlar va jonli munozaralar muntazam o'tkaziladi, bu faol so'z boyligini mustahkamlaydi va boshqalarning fikrini hurmat qilishni o'rgatadi.

Dars davomida nemis tilda gaplashishni minimallashtirish qat'iy tavsiya etiladi, shuningdek norasmiy muloqotlarda ham o'rganilayotgan tildan foydalanish foydali. Chunki til go'yo bir o'simlikka o'xshaydi - u doimiy parvarish talab qiladi. Agar unga yetarli e'tibor berilsa, talaba oxir-oqibat mevasidan bahra oladi. Bu yerda asosiy tamoyil - "Doimiy parvarish". Eng yuqori samaraga faqat o'qituvchilar, psixologlar va talabalar birgalikda,

hamjihatlik va o'zaro hurmat asosida ishlaganida erishish mumkin. Bu - o'zaro foydali hamkorlikdir.

Afsuski, bu jarayonda motivatsiya masalasi ko'pincha yetarlicha e'tiborga olinmaydi. Amaliyotda ko'p kuzatiladiki, o'qituvchi barcha usullarga ega bo'lsa ham, talabada maqsad sari "yonib ishlash" istagini uyg'ota olmaydi. Bunga odatda talabaning tanlagan kursining ahamiyatidan bexabar bo'lishi sabab bo'ladi. Institutimizda bu muammoni hal etish uchun noodatiy yondashuv qo'llaniladi. "Tegishli torlar" ni topib, ularni "chertish" kerak. Ularga quyidagilar kiradi:

1. Shaxsiy mas'uliyat haqida ogohlantirish;
2. To'g'ri yondashuv orqali shaxsiy foyda keltirish;
3. O'rganilayotgan til mamlakatining madaniyatiga qiziqishni oshirish.

Ko'pchilik bunga e'tibor bermaydi, lekin insonni harakatga keltiradigan kuch bu - rivojlanish ishtiyoqi, kechagidan yaxshiroq bo'lish istagidir. Eng samarali yo'l - talabaga bosqichma-bosqich aniq yo'riqnomalar berishdir. Chunki yangi dunyoni o'rganayotgan insonga aniq yo'nalish va yo'l - yo'riq zarur. Bunday "instruksiya" unga kompas vazifasini o'taydi. Shuningdek, xalqaro stajirovkalardan o'tish va bebaho tajriba orttirish imkoniyati ham kuchli turtki bo'la oladi.

GeR bizning ta'lim tizimimizdagi eng muhim ta'limdir. Shubhasiz, bu -tajribali mutaxassislarining donoligi va ijodining kvintessensiyasidir. Ushbu bilimlarni amalda qo'llash tirik nutq san'atini egallash sari harakatlarimizni tezlashtiradi va mustahkamlaydi.

GeR tizimi afzalliklariga quyidagilar kiradi:

1. Yevropa miqyosida sifatni tan olinish;
2. Tildan har tomonlama foydalanish qobiliyati;
3. O'z bilim va ko'nikmalariga ishonch.

Masalan, C1 darajasiga ega talaba murakkab va hajmli matnlarni tushunadi, yashirin ma'noni anglay oladi, tayyorgarliksiz muloqot qiladi, so'z va iboralarni ishonch bilan ishlatadi. U tildan nafaqat kasbiy, balki kundalik hayotda ham moslashuvchan va samarali foydalanadi. Shu bilan birga, murakkab mavzuda chiroyli, puxta fikrni bayon etadi va adabiy ifoda vositalaridan to'g'ri foydalanadi. Natijada u jiddiy raqobatbardoshlikka ega bo'ladi. Ish beruvchilar uchun oltita darajali tizim (A1-C2) bo'yicha yo'naltirilish ancha qulay.

Bugungi kunda GeR tizimi ta'siri tobora ortib bormoqda, shuning uchun ta'lim dasturlarimizni unga moslashtirish bizga katta ustunlik beradi. Zamonaviy o'quv dasturlarining deyarli barchasi GeR talablari bilan uyg'unlashgan bo'lib, bu tizim tilning deyarli barcha jihatlarini qamrab oladi.

Hozirgi bosqichda biz xalqaro ta'lim va notijorat tashkilotlari bilan yaqindan hamkorlik qilmoqdamiz. Ularga Toshkentdagi Goethe instituti filiali, DAAD akademik almashinuv xizmati, hamda Germaniya Federativ Respublikasining Toshkentdagi elchixonasi kiradi. Ushbu tashkilotlar va diplomatik aloqalar bilan hamkorlikda bizning vazifamiz - Markaziy Osiyo mintaqasidagi barcha toifadagi o'quvchilar uchun mustahkam o'quv bazasini yaratishdir. Buning uchun olimlarimiz va mutaxassislarimiz ushbu yo'nalishda samarali hamkorlik qilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Common European Framework of Reference for Languages. Council of Europe, 2001
2. Общоевропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, обучение, оценка. Департамент по языковой политике, Страсбург, 2005
3. Aspekte C1 Klett Verlag, 2021
4. Sicher C1 Klett Verlag, 2020
5. Mit Erfolg zum Goethe-Zertifikat C1 Klett Verlag, 2022